

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІВАНО-ФРАНКІВСЬКИЙ КОЛЕДЖ
ЛЬВІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО АГРАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ**

Кафедра «Право»

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
СУДОВА МЕДИЦИНА І ПСИХІАТРІЯ**

Освітня програма Право

Спеціальність 081 Право

Галузь знань 08 Право

Затверджено на засіданні кафедри «Право»
Протокол № 1 від 02.09.2019 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Результати навчання (компетентності)
5. Організація навчання курсу
6. Система оцінювання курсу
7. Політика курсу
8. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Судова медицина і психіатрія
Викладач (-і)	к.ю.н. Манченко О.В.
Контактний телефон викладача	+38(050) 1404892
E-mail викладача	man.olena999@gmail.com
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	3 кредитів ECTS
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://ifagrncol.at.ua/index/bibliotechnij_fond/0-69
Консультації	Очні консультації: згідно розкладу консультацій
2. Анотація до курсу	
Навчальна дисципліна «Судова медицина і психіатрія» вивчається студентами юридичного відділення, за напрямом підготовки «право», освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр». Фахівці правознавці на базі здобутих знань, засвоєння професійних навичок з судової медицини та психіатрії можуть виконувати свої функції у органах дізнання, слідства, прокуратури, суду інших правоохоронних органах. Знання основних положень судової медицини та психіатрії складає основу фахової підготовки правознавців. Як навчальна дисципліна «Судова медицина і психіатрія» потребує попереднього вивчення загальноюридичних, кримінально-правових та інших дисциплін, ґрунтується на практичному досвіді, напрацьованому судьями, прокурорами, слідчими та адвокатами. Для кращого засвоєння курсу студентам необхідні знання таких дисциплін «Судові та правоохоронні органи України», «Кримінальне право», «Кримінально-процесуальне право», та інші. Тому доцільним і правильним є викладання даної дисципліни студентам останніх курсів навчання.	
3. Мета та цілі курсу	
Метою викладання дисципліни є вивчення її значення для охорони прав, законних інтересів фізичних і юридичних осіб у цивільному та кримінальному процесі, зміцнення законності і правопорядку в державі та суспільстві. Завданнями вивчення навчальної дисципліни є: - опанування основними теоретичними поняттями в галузі судової медицини та психіатрії; - глибоке опанування студентами процесуальними механізмами і навичками проведення судово-медичної та психіатричної експертизи у кримінальному та цивільному процесі; - формування вмінь студентів застосовувати знання з судової медицини і психіатрії в слідчій та судовій практиці;	
4. Результати навчання (компетентності)	
У результаті вивчення даної навчальної дисципліни студент повинен: Знати: - самостійно визначати коло питань, які можуть бути поставлені перед експертами; - теорію судової медицини та психіатрії, - забезпечення судово-медичної та психіатричної експертизи;- методику застосування теоретичних знань до конкретних життєвих фактів і ситуацій; основні поняття, завдання і значення судової медицини та психіатрії; історію розвитку судової медицини та психіатрії; законодавство, яке регулює судову медицину та психіатрію і експертну діяльність; підзаконні нормативні акти; структуру судово – медичної експертизи та психіатрії в Україні; експертизу травм, наслідків дії високої і низької температури, електротравм і баротравм, процесуальні – основи проведення судово – медичних та психіатричних експертиз; судово – медична експертиза отруєнь; експертиза живих осіб, статевих станів і злочинів; експертиза трупів; експертиза речових доказів. Вміти: - правильно тлумачити і застосовувати норми, які регулюють проведення судово-	

медичної та психіатричної експертизи; - самостійно поповнювати й поглиблювати свої знання, набуті на лекціях та практичних заняттях - обґрунтовувати та відстоювати свою правову позицію; - захищати права, свободи і закони і інтереси громадян, юридичних осіб, держави і суспільства; складати висновок судово – медичної експертизи та судово – психіатричної експертизи; права і обов’язки експерта; порядок проведення експертиз; компетенцію окремих ланок судово – медичної та психіатричної експертизи в Україні; розрізняти види травм і травмуючих предметів; брати матеріал для експертизи; розрізняти основні психічні захворювання; складати висновки експертизи при кожному її виді; визначати особливості експертизи і питання для експерта						
5. Організація навчання курсу						
Обсяг курсу 90 год.						
Вид заняття			Загальна кількість годин			
Лекції			18 год.			
семінарські заняття / практичні / лабораторні			14 год.			
самостійна робота			58 год.			
Ознаки курсу						
Семестр		Спеціальність		Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий	
I, II		081 «Право»		бакалавр	нормативна	
Тематика курсу						
Тема, план		Форма заняття	Література	Завдання, год	Вага оцінок и	Термін виконання
Тема 1. Поняття, предмет, завдання і значення судової медицини та психіатрії. Історичні етапи розвитку Поняття і предмет судової медицини та психіатрії. Значення і завдання судової медицини та психіатрії. Історичні етапи розвитку судової медицини та психіатрії. Витоки (перший етап). Другий етап – обов’язкова участь лікарів у процесі судочинства. Третій етап – удосконалення і розвиток судової медицини та психіатрії. Правовий стан та організаційні форми судово-психіатричної експертизи. Структура судової психіатрії в Україні.		Лекція, семінарське заняття	[1,2]	Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися до семінарського заняття	5 балів	До наступного заняття за розкладом
Тема 2. Процесуальні основи судово-медичної та психіатричної експертизи Поняття судово-медичної та психіатричної експертизи. Процесуальні основи проведення судово-медичної та психіатричної експертизи. Об’єкти експертизи та місце її проведення. Види судово-		Лекція, семінарське заняття	[1,2]	Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися до семінарського заняття	5 балів	До наступного заняття за розкладом

медичних та психіатричних експертиз. Документація судово-медичних та психіатричних експертиз. Структура судово-медичної та психіатричної служби в Україні.					
Тема 3. Судово-медична травматологія. Експертиза при дії високої та низької температури, електротравмі, баротравмі, іонізуючим випромінюванням Поняття та види травматологічних ушкоджень. Причини смерті при механічній травмі. Судово-медична експертиза ушкоджень, спричинених тупими предметами. Транспортна травма. Травма при падінні. Експертиза ушкоджень, спричинених гострими предметами. Експертиза вогнепальних ушкоджень. Експертиза кисневого голодування. Дослідження випадків смерті від дії високої температури. Розлад здоров'я та смерть від дії низької температури. Розлад здоров'я та смерть від зміни барометричного тиску (баротравма). Розлад здоров'я та смерть від дії технічної та атмосферної електрики (електротравма). Ураження іонізуючим випромінюванням.	Лекція, семінарське заняття	[3,4,5]	Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися до семінарського заняття	5 балів	До наступного заняття за розкладом
Тема. 4. Судово-медична токсикологія Поняття токсикології. Взаємодія отруйних речовин. Класифікація отрут і отруєнь. Діагностика та документування отруєння. Судово-токсикологічні дослідження. Судово-медична діагностика отруєнь окремими хімічними речовинами та сполуками.	Лекція, семінарське заняття	[4,6]	Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися до семінарського заняття	5 балів	До наступного заняття за розкладом
Тема 5. Судово-медична експертиза живих осіб, статевих станів і статевих злочинів та речових доказів. Поняття і підстави експертизи живих осіб. Судово-медична експертиза тілесних ушкоджень. Судово-медична експертиза: визначення втрати працездатності, судово-медична експертиза стану здоров'я, удаваних і					

штучних хвороб, встановлення віку. Судово-медична експертиза статевих станів і статевих злочинів. Експертиза статевої належності, зрілості, здатності. Судово-медична експертиза при зґвалтуванні, задоволенні статевої пристрасті неприродним способом, розбещенні неповнолітніх. Поняття та види речових доказів. Експертиза слідів біологічного походження, їх вилучення і пакування. Дослідження слідів крові, виділень організму людини, волосся, слини.					
Тема 6. Судово-медична танатологія. Поняття вчення про смерть та трупні явища. Ранні трупні явища. Трупне залякання. Охолодження трупа. Трупне висихання. Пізні трупні явища: трупне гниття, муміфікація, дублення та жировіск. Трансплантація органів і тканин. Танатометрія. Судово-медична експертиза трупа. Підстави і завдання експертизи трупа. Зовнішнє дослідження трупа. Внутрішнє дослідження трупа. Особливості дослідження трупів в залежності від причин смерті. Огляд трупа на місці виявлення. Експертиза трупів новонароджених та плодів. Судово-медична експертиза раптової смерті.	Лекція, семінарське заняття	[5,7]	Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися до семінарського заняття	5 балів	До наступного заняття за розкладом
Тема 7. Психіатрична експертиза учасників судового процесу Психіатрична експертиза обвинувачуваних. Поняття осудності, обмеженої осудності та неосудності. Критерії неосудності. Питання для судово-психіатричної експертизи. Заходи медичного характеру, що застосовуються до психічно хворих. Експертиза свідків. Експертиза потерпілих. Експертиза засуджених. Питання для експертизи. Судово-психіатрична експертиза у цивільному процесі. Питання недієздатності психічно хворих.	Лекція, семінарське заняття	[4,6]	Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися до семінарського заняття	10 балів	До наступного заняття за розкладом
Тема 8. Судово-психіатрична експертиза психічних розладів і захворювань	Лекція, семінарське заняття	[3,5]	Опрацювати лекційний матеріал,	10 балів	До наступного заняття за розкладом

Будова нервової системи. Порушення нервової діяльності при психічних розладах. Симптоми психічних розладів. Розлади сприйняття, пам'яті, мислення, мовлення, емоцій, вольової діяльності. Основні симптоми психічних захворювань. Шизофренія. Епілепсія. Маніакально-депресивний психоз. Травматичні ушкодження головного мозку. Енцефаліти. Сифілітичні захворювання головного мозку. Судинні захворювання головного мозку. Психози пізнього віку. Симптоматичні психози.			підготуватися до семінарського заняття		
Тема 9. Експертиза алкоголізму та інших психічних розладів. Алкоголізм. Алкогольні психози. Морфінізм та інші наркоманії. Експертиза алкогольних та наркоманійних розладів. Олігофренія. Психопатії. Неврози та реактивні стани. Симуляція психічних розладів.					
6. Система оцінювання курсу					
Загальна система оцінювання курсу	100 бальна за семестр – як середньо арифметичне 100 балів протягом семестру та 100 балів за екзамен “відмінно” – студент демонструє повні і глибокі знання навчального матеріалу, достовірний рівень розвитку умінь та навичок, правильне й обґрунтоване формулювання практичних висновків, наводить повний обґрунтований розв’язок прикладів та задач, аналізує причинно-наслідкові зв’язки; вільно володіє науковими термінами; “добре” – студент демонструє повні знання навчального матеріалу, але допускає незначні пропуски фактичного матеріалу, вміє застосувати його до розв’язання конкретних прикладів та задач, у деяких випадках нечітко формулює загалом правильні відповіді, допускає окремі несуттєві помилки та неточності розв’язках; “задовільно” – студент володіє більшою частиною фактичного матеріалу, але викладає його не досить послідовно і логічно, допускає істотні пропуски у				

	відповіді, не завжди вміє правильно застосувати набуті знання до розв'язання конкретних прикладів та задач, нечітко, а інколи й невірно формулює основні твердження та причинно-наслідкові зв'язки; “незадовільно” – студент не володіє достатнім рівнем необхідних знань, умінь, навичок, науковими термінами.
Вимоги до письмової роботи	Відповідно до навчального плану, студент виконує одну контрольну роботу, яка є допуском до складання іспиту. Головна мета її – перевірка самостійної роботи студентів в процесі навчання, виявлення ступеня засвоєння ними теоретичних положень курсу. При розв'язанні задач студент має детально вказувати, яким саме був хід його роздумів, якими формулами він користувався.
Семінарські заняття	Семінарське, практичне заняття проводиться з метою формування у студентів умінь і навичок з предмету, вирішення сформульованих завдань, їх перевірка та оцінювання. За метою і структурою семінарські, практичні заняття є ланцюжком, який пов'язує теоретичне навчання і навчальну практику з дисципліни, а також передбачає попередній контроль знань студентів. Оцінка за семінарське, практичне заняття враховується при виставленні підсумкової оцінки з дисципліни
Умови допуску до підсумкового контролю	– оцінка за поточне тестування (10 балів); – оцінка за відповіді на всі основні та додаткові запитання під час аудиторних занять (60 балів); – оцінка за контрольну роботу (20 балів); – оцінка за самостійну роботу (10 балів).
7. Політика курсу	
- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); - посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; - надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої)	

діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації».

Засвоєння пропущеної теми лекції з поважної причини перевіряється під час складання підсумкового контролю. Пропуск лекції з неповажної причини відпрацьовується студентом (співбесіда, реферат тощо).

Пропущені практичні, семінарські та лабораторні заняття, незалежно від причини пропуску, студент відпрацьовує згідно з графіком консультацій. Поточні „2”, отримані студентом під час засвоєння відповідної теми на практичному, семінарському та лабораторному занятті перескладаються викладачеві, який веде заняття до складання підсумкового контролю з обов'язковою відміткою у журналі обліку роботи академічних груп.

8. Рекомендована література

8.1 Основна література

1. Білецький Є.М., Білецька Т.А. Судова медицина та судова психіатрія. Навч. посіб. – К.: Юрінком Унтер. 2004. 192 с.
2. Грязін В.І., Гіжевський В.К., Рошчін О.І. Підготовка та призначення судових експертиз: Посібник. – К.: КтП «Крок», 2003. – 688 с.
3. Герасименко О.І. Тлумачний та російсько-український словник з судової медицини. – Донецьк.: Дон. ДМУ, 1999. – 294 с.
4. Лісовий А.С., Голубович Л.Л. та ін. Судова медицина. Підручник. – К.: Атіка, 2003. – 512 с.
5. Рудник В.І. Судова медицина: Навч. Посібник. – К.: Книжкове вид-во НАУ, 2007. – 232 с
6. Рудник В.І. Судова психіатрія: Навч. Посібник. – К.: Вид-во Національного авіаційного університету “НАУ-друк”, 2009. – 248 с.
7. Марчук А.І. Судова медицина. Курс лекцій. – К.: Генеза, 1997. 144 с.
8. Назаров Г.Н., Николенко Л.П. Судебно-медицинское исследование электротравмы. – М.: фолиум, 1992.

8.2. Додаткові рекомендовані джерела

9. Про затвердження нормативно-правових документів з окремих питань щодо застосування примусових заходів медичного характеру до осіб, які страждають на психічні розлади. Наказ МОЗ України від 8 жовтня 2001 р. № 397.// Судова медицина: Навч. посібник. – К.: Книжкове вид – во НАУ, 2007. – 232 с.
10. Про затвердження Положення про кваліфікаційні класи судових експертів бюро судово-медичної експертизи та Положення про кваліфікаційні класи лікарів – судово-психіатричних експертів. Наказ МОЗ України від 31 жовтня 1995 р. № 199. // Судова медицина: Навч. посібник. – К.: Книжкове вид – во НАУ, 2007. – 232 с.
11. Про розвиток та вдосконалення судово-медичної служби України. Наказ МОЗ України від 17 січня 1995 р. № 6. // Судова медицина: Навч. посібник. – К.: Книжкове вид – во НАУ, 2017. – 232 с.
12. Судебная медицина. М.: Юрид. Лит.. 1978. – 352 с.
13. Судова медицина. Навч. метод. посібник / За ред. Б.Михайличенка. – К.: МП “Леся”, 2001. – 416 с.
14. Судова медицина. Підручник / За ред. А.С. Лісового. – К.: Юрінком Інтер, 2009. – 480 с.
15. Судово-експертна діяльність. Довідник для суддів. – К.: Видавн. Дім “Ін Юре”, 2016. – 908 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

- Офіційний сайт Президента України [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.president.gov.ua>
- Сайт Кабінету Міністрів України [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua/control/>

- Сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua/>
- Сайт Судова влада України [Електронний ресурс]. □ Режим доступу : <http://www.court.gov.ua/>
- Сайт Конституційного Суду України [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.ccu.gov.ua/uk/index>

Викладач _____Манченко О.В.